

рівень обізнаності та правової культури молоді. Підтвердженням цього стають проведення анкетувань у школах, на Інтернет платформах та в усному порядку, що дає нам змогу проаналізувати стан правового виховання не тільки в одному окремому місці, а у всій державі. На наш погляд, слід переглянути досвід минулих років і вже на якісно новому рівні активізувати правовиховну діяльність, підростаючого покоління. Адже, маючи досвід минулих років можемо зробити висновок, що дітям легше сприймаються ситуаційні кейси, які на практиці показують усю важливість правового виховання, ніж сухі теоретичні знання.

Список використаних джерел:

1. Правове виховання в сучасній Україні: монографія / А.П. Гетьман, Л.М. Герасіна, О.Г. Данильян та ін. ; за ред. В.Я. Тація, А.П. Гетьма-на, О.Г. Данильяна. Х.: Право, 2010. 368 с
2. Білий П.М. Правова держава і правова культура: взаємозв'язок та результативність // Право України. 1997. № 12.
3. Ганзенко О.О. Формування правової культури особи в умовах розбудови правової держави Україна: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права ; історія політичних і правових вчень» / Олександр Олександрович Ганзенко. Запоріжжя: Запорізький юридичний інститут МВС України, 2002. 198 с

Чистоклетова Анна Денисівна

здобувач ступеня вищої освіти бакалавр 202 н.г. «Психологія» ННПП НАВС

Науковий керівник:

Петрова Ганна Миколаївна,
доцент кафедри теорії, історії та філософії права ННПП НАВС, кандидат філософських наук

СИМОНА ДЕ БОВУАР: ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ВИМІР ЖІНОЧОЇ СВОБОДИ

Питання гендерної нерівності, ролі жінок у суспільстві та їхньої самореалізації залишаються актуальними впродовж багатьох століть. І не зважаючи на позитивні зміни - здобуття жінками прав на освіту і професійну діяльність, соціальні та культурні бар'єри, що обмежують їхню свободу, досі існують. Дискримінація у професійній сфері, нерівні кар'єрні можливості, стереотипи щодо ролі жінки продовжують перешкоджати їхній професійній та інтелектуальній реалізації. Тему жіночої свободи і ролі у суспільстві розглядали такі представниці феміністичної філософії ХХ ст., як М.Волстонкрафт, В.Вулф, К.Хорні. С. де Бовуар у роботах з позиції

екзистенційно філософії аналізувала обмеження свободи жінок та причини позбавлення ними суб'єктності у патріархальному суспільстві.

Симона де Бовуар – французька письменниця, філософиня-екзистенціалістка, політична активістка, а також «мати фемінізму другої хвилі», яка присвятила життя вивченню жіночого досвіду, проблемам свободи, тілесності та боротьбі за емансипацію. Вона народилась 9 січня 1908 року в Парижі та з дитинства позиціонувала себе як інтелектуальну особистість, чим сильно догоджала батьку.

Незважаючи на суворе католицьке виховання та традиційні уявлення про «жіноче призначення», здобула освіту, вивчаючи математику в Католицькому інституті (Париж), отримала ступінь ліценціата філософії в Паризькому університеті (1926), згодом – ступінь агреже філософії (1928). Викладала філософію в ліцеях міст Марселя (1931), Руана (1932-1937), Парижа (1938-1943). Її шлях до визнання був нетиповим: будучи дев'ятою жінкою із дипломом Сорбонни у Франції, і першою, яка зуміла закріпитися в чоловічому академічному середовищі як мислителька, вона здійснила прорив в умовах тогочасних обмежень у сфері освіти та науки. Власний досвід навчання в університеті, участь у філософських колах, інтелектуальне партнерство з Сартром, відомим філософом екзистенціалістом, – сформував її переконання, що соціальні умови, а не біологія, зумовлюють «жіночу долю». У суспільстві, де жінці відводиться роль «додатку» до чоловіка, сам факт її мислення вже був формою опору.

Світове визнання та успіх С. де Бовуар принесла книга «Друга стаття», опублікована у 1949 році. Твір замислювався не як класичне феміністичне дослідження, а як роздуми філософині-екзистенціалістки щодо людського існування. Тому екзистенціалістське розуміння людини та суспільних процесів є тією призмою, крізь яку авторка розглядає історичну долю жінки та процес формування її особистості в соціальному контексті, зокрема в умовах європейського суспільства ХХ століття [2]. Письменниця стверджує: «Жінкою не народжуються, нею стають» [6, Т.2, 267]; жіночність є соціальним конструктом, нав'язаним культурою та традицією.

Жінка у патріархальному устрої позбавлена статусу суб'єкта – вона розглядається як «Інший», тобто додаток до чоловіка, а не як самостійна особистість. Вона завжди є чиеюсь дочкою, ученицею, коханкою, сестрою, дружиною, помічницею, але ніколи не самою собою, індивідуальністю із власними переконаннями, прагненнями, цілями, уподобаннями, життям. «У людському суспільстві панують чоловіки. Вони міркують про жінку, виходячи не з неї самої, а порівняно з собою, не визнаючи її як автономну істоту. І вона є ніщо інше, як те, що подумає про неї чоловік» [5, Т.1, 27]. Такий статус перешкоджає жінці у реалізації власних свобод, оскільки з дитинства її вчать пристосовуватися до зовнішніх очікувань, а не формувати власну життєву позицію. Саме тому, на думку де Бовуар, залучення жінки можливе лише через усвідомлення себе як автономної особистості, здатної до вибору.

Межі сфер самореалізації жінки чітко окреслені, релігією зокрема у Біблії, в Книзі буття зазначається: «Ти в муках родитимеш діти, і до мужа твого пожадання твоє, а він буде панувати над тобою» [Цит. за: 3, 16]. У культурі

існувала тенденція вважати, що все найкраще створюється лише чоловіками, а, якщо автором певного шедеву є жінка, то її творчості були просто притаманні чоловічі риси [4]. Філософія усвідомила це ще у дитинстві, коли батько постійно повторював «Симона думає, як чоловік!»

Не погоджуючись з традиційним баченням суспільної ролі жінки, яка, за тенденційними твердженнями більшості мислителів, ніколи не має забувати про свою залежність від чоловіка, зобов'язана здобувати його прихильність та підкорюватися його волі і тим самим зберігати добробут сім'ї, а в результаті і добробут суспільства, де Бовуар різко критикує дане соціальне призначення, показуючи, що така обмеженість функцій веде до втрати жінкою свободи та неможливості реалізувати себе як інтелектуальну й творчу особистість. Цей стан неспівпадіння соціально бажаного та індивідуального прагнення "породжує ситуації неповної самореалізації як в окремих видах діяльності, так і в самореалізації особистості в цілому» [4].

Ідеї С. де Бовуар продовжують зберігати актуальність у контексті сучасної боротьби за права жінок. Її критика соціальних ролей знаходить відгук у сьогоденні – дискусіях про гендерну рівність, репрезентацію жінок у науці, політиці, армії, культурі. Філософія звертає увагу на те, чому жінка впродовж століть залишалась на периферії суспільного життя, позбавлена права на свободу вибору. Її погляди, сформовані крізь призму екзистенціалізму, відкривають нові шляхи розуміння жіночої самореалізації та боротьби із нав'язаними ролями, а власний досвід підтверджує можливість подолання соціальних обмежень.

Список використаних джерел:

1. Проблема гендерної нерівності в екзистенціалістському фемінізмі Симони де Бовуар. 2021. С. 20. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/20379a7c-9f68-4e94-b971-20cb5886dadadb/content>.
2. Павловська О., Шкіль Л. Екзистенціалістський фемінізм Симони де Бовуар. Proceedings of the National Aviation University Series Philosophy Cultural. 2023. Т. 35, № 1. С. 72–76. URL: <https://doi.org/10.18372/2412-2157.35.16542>.
3. Глухова С. В. Бовуар, Симона де. Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Бовуар, Симона де>.
4. Слюсар В. Постмодерністський фемінізм про детермінацію самореалізації особистості. Вісник ХНУ ім. В.Н, Каразіна. №598. Філософія науки, освіти та культури доби постмодерну. С. 153. URL: http://eprints.zu.edu.ua/6046/1/Slyusar_femin.pdf.
5. Бовуар С. де. Друга стаття. В 2 т. Київ: «Основи», 1994.